

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23182,Sanocka-Fabryka-Autobusow-Autosan.html>
2022-12-01, 23:47

Sanocka Fabryka Autobusów Autosan

Sanocka Fabryka Autobusów Autosan. 1832 w Sanoku powstał zakład kotlarski produkujący sprzęt i maszyny na potrzeby m.in. górnictwa naftowego. Jego założycielami byli Walenty Lipiński i Mateusz Beksiński. Pod koniec XIX w. fabryka rozszerzyła produkcję o wagony osobowe i towarowe oraz tramwaje, a w okresie międzywojennym rozpoczęto produkcję pierwszej serii autobusów na podwoziu Lancia. Podczas okupacji niemieckiej w zakładzie przydzielonym do krakowskiej spółki Zieleniewski Maschinen- und Wagonbau-Gesellschaft produkowano i remontowano wagony kolejowe, a od 1943 remontowano również czołgi i samochody oraz produkowano nosze i łóżka sanitarne. 1944 Niemcy, wycofując się z Sanoka, wywieźli część wyposażenia i zniszczyli fabrykę. Po odbudowie w l. 50. rozpoczęto produkcję sprzętu motoryzacyjnego. Od 1 I 1958 zakład zaczął funkcjonować jako Sanocka Fabryka Autobusów Autosan. W skład SFA wchodziły 3 podstawowe oddziały: Zakład Autobusów i Furgonów w Sanoku, Zakład Budowy Przyczep i Naczep w Zasławiu oraz Zakład Budowy Przyczep Rolniczych w Barwicach. Autorem znaku fabrycznego Autosanu, przedstawiającego sylwetkę bociana, był Zdzisław Beksiński, artysta malarz, potomek założyciela fabryki. 1974–1990 ukazywało się zakładowe pismo „Gazeta Sanocka – Autosan”. 15–17 XII 1969 strajk w Oddziale w Zasławiu. Powodem była nowa regulacja płac, w wyniku której zarobki zostały zmniejszone o 30–40 proc. Efektem protestu było przywrócenie tzw. współczynnika rozruchowego i tym samym podwyższenie zarobków. 15 VII 1980 strajk na tle płacowym na Wydziale Wykończeniowym W-5. Zorganizowano Tajny Komitet Strajkowy z dwoma przew.: Adamem Paszkiewiczem i Adolfem Obojem. [Rozmowy](#) z dyrekcją doprowadziły do wycofania niekorzystnych dla pracowników Norm Techniczne

Uzasadnionych oraz podwyższenia wskaźnika tabeli płac.
15-17 VIII 1980 strajk zainicjowany przez pracowników Wydz. W-5. Po wynegocjowaniu podwyżki płac protest zakończono. Strajk sierpniowy zapoczątkował formułowanie postulatów ekonomicznych i socjalnych przez pracowników fabryki. 29 IX 1980 powstał 13-osobowy Tymczasowy [Komitet Założycielski](#) NSZZ (przew. Stanisław Terefinko). Komitet otrzymał lokal, a do pracy związkowej zostali oddelegowani S. Terefinko i P. Kaczmarczyk, którego zastąpił X 1980 Edward Latusek. 18 X 1980 przedstawiciele zakładu weszli w skład utworzonego w Sanoku Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego, przemianowanego VI 1981 na Międzyzakładowy Komitet Koordynacyjny NSZZ „S”, którego przew. został P. Kaczmarczyk. XII 1980 do NSZZ należało 6500 pracowników, tj. 95 proc. zatrudnionych. 22 XII 1980 I Zakładowe Zebranie Delegatów NSZZ „S”, w trakcie którego wybrano 61-osobową Komisję Zakładową (przew. Franciszek Oberc, sekretarze: Stanisław Feruś, Edward Latusek, Stanisław Cysarz). 21 I 1981 KZ podjęła uchwałę ws. wolnej soboty i nieprzystąpieniu w tym dniu do pracy. KZ zajęła się m.in. przydziałem mieszkań zakładowych, ustaleniem kryteriów oceny kadry kierowniczej. W związku z tzw. kryzysem bydgoskim, dołączając się do akcji ogólnopolskiej, 27 III 1981 przeprowadzono w zakładzie 4-godzinny strajk ostrzegawczy. Przedstawiciele fabryki wzięli udział w I WZD Regionu Podkarpacie NSZZ „S” (6, 19 VI 1981). W składzie 45-osobowego ZR pracownicy SFA: P. Kaczmarczyk (wiceprzew.), S. Feruś (rzecznik prasowy ZR), E. Mróz, F. Oberc, S. Terefinko. Do Regionalnej Komisji Rewizyjnej weszli: Henryk Kozik, Włodzimierz Packanik, Ryszard Piechowicz. Delegatem na I KZD NSZZ „S” został E. Mróz. 3 VII 1981 na dziedzińcu fabryki odbyła się uroczystość przekazania przedstawicielowi KKP NSZZ „S” Romualdowi Owsianemu kluczy do zakupionego ze środków KZ autobusu (H9-30), oddanego w użytkowanie KKP. Pracownicy etatowi KZ (S. Terefinko, E. Latusek) redagowali biuletyn związkowy „Solidarność. Informator KZ NSZZ »Solidarność« w SFA Autosan”. Ukazało się 7 nr. pisma, pierwszy 6 VII 1981, ostatni XI 1981. 28 X 1981, zgodnie z uchwałą KK NSZZ „S”, na terenie zakładu godzinny strajk ostrzegawczy przeciwko antyzwiązkowej i antyspołecznej

polityce rządu. 13 XII 1981 fabryka została zmilitaryzowana, wprowadzono zarząd komisaryczny. Internowano sekretarza KZ S. Ferusia. Dyżurni KZ złożyli w parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa u ks. Kazimierza Pysia 85 tys. zł jako depozyt, fundusz rezerwowy KZ. 14 XII 1981 ogłoszono strajk w proteście przeciwko internowaniu S. Ferusia i wprowadzeniu stanu wojennego. Utworzono KS (S. Terefinko – przew., F. Oberc, E. Mróz, E. Latusek). Po kilku godzinach negocjacji z dyrekcją i uzyskaniu obietnicy, że protestujący nie zostaną represjonowani, strajk zakończono. Jednak wbrew ustaleniom 15 XII 1981 dyrekcja zakładu zwolniła w trybie dyscyplinarnym ze skutkiem natychmiastowym 13 współorganizatorów strajku (Kazimierz Borczyk, Tadeusz Bryś, Bartłomiej Głowacki, E. Mróz, Adam Paszkiewicz, Edward Posadzki, E. Pulnar, Bronisław Sabat, Marek Sasko, S. Terefinko, Wojciech Turoń, Jan Zacharski, Cecylia Ziobro). 16 osób otrzymało nagany. 14 XII 1981 w Oddziale w Zasławiu, na wiecu zorganizowanym przez Komisję Wydziałową, po uzyskaniu informacji, że strajk w SFA w Sanoku został zakończony i przy biernej postawie większości pracowników, postanowiono zrezygnować z planowanego protestu. Pracownicy SFA organizowali pomoc dla internowanych i represjonowanych mieszkańców Sanoka i ich rodzin. Na terenie zakładu kolportowano prasę podziemną. Zarzuty rozpowszechniania nielegalnych wydawnictw postawiono Michałowi Millerowi, Tadeuszowi Janczurze, Janowi Nebesio, którzy X 1982 zostali tymczasowo aresztowani. 31 VIII 1983 prowadzone przeciwko nim postępowanie karne umorzono na mocy amnestii. V 1982 w zw. z działalnością podziemną na terenie zakładu i całego województwa internowano H. Kozika. Wśród pracowników SFA zbierano składki na zasądzone przez kolegium ds. wykroczeń kary pieniężne, m.in. po manifestacji 3 V 1986. 27 VIII 1988 delegacja zakładu w składzie: Kazimierz Gierczak, H. Kozik, razem z b. pracownikami SFA P. Kaczmarczykiem, T. Brysiem oraz organizatorem wyjazdu S. Terefinko, udała się do Stalowej Woli, gdzie przekazała przew. KS Wiesławowi Wojtasowi zebrane wśród załogi pieniądze dla strajkujących hutników i list z wyrazami solidarności. Następnego dnia H. Kozik i T. Bryś przez 4 i pół godziny uczestniczyli w proteście pracowników Huty Stalowa

Wola. 30 IX 1988 w SFA powstał Komitet Organizacyjny NSZZ „S” (H. Kozik, F. Oberc, K. Gierczak, J. Nebesio). 12 XI 1989, podczas II Zakładowego Zebrania Delegatów NSZZ „S”, wybrano 44-osobową KZ z przew. Prezydium H. Kozikiem oraz skład 5-osobowej Komisji Rewizyjnej. Pod koniec 1989 FSA zatrudniała 6350 pracowników, z czego 1100 należało do NSZZ „S”. XII 1990 w wyniku zwolnień grupowych z SFA odeszło 1400 pracowników. I 1991 SFA Autosan przekształcono w spółkę akcyjną Autosan SA, która 19 IX 2013 ogłosiła upadłość. 30 III 2016 właścicielem przedsiębiorstwa zostało konsorcjum spółek PIT-RADWAR i Huta Stalowa Wola należących do Polskiej Grupy Zbrojeniowej.

Małgorzata Gliwa

[Region Podkarpacie](#), [Sanok](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)